

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн	Рівень вищої освіти	бакалавр
Кафедра	Мультимедійний дизайн	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Цикл професійної і практичної підготовки
Спеціальність	022 Дизайн	Семестри	7–8

ОСНОВИ ФОРМОУТВОРЕННЯ

Семестр 1 (01 вересня-31 грудня 2020/21 н. р.)

Семестр 2 (18 січня-26 червня 2020/21 н. р.)

Викладачі	ПЕДАН І.В., старший викладач кафедри «Мультимедійний дизайн» ХДАДМ
E-mail	<i>multimedia@ksada.org</i>
Заняття	4 години на тиждень
Консультації	4 годин на тиждень
Адреса	61002, Харків, вул. Мистецтв, 8, корпус 3, поверх 1, ауд. 102
Телефон	+38 (057) 706-15-64, кафедра «Мультимедійний дизайн» ХДАДМ

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Основи формоутворення» безпосередньо пов'язана із іншими курсами циклу професійної підготовки: «Анімаційні технології і матеріали», «Проектування», «Анімаційне / інтерактивне проектування» та ін. Коло професійних компетенцій, які формує дисципліна охоплює головні напрями дизайну як виду художньо-проектної діяльності. Навчальний та предметно-практичний контент дисципліни забезпечує ґрунтовні базові навички дизайнування та може бути використаний в межах інших предметних пропозицій ОПП «Мультимедійний дизайн».

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

У межах навчального циклу дисципліни «Основи формоутворення» використовується широке коло навчально-методичних матеріалів. В цілому вони розподіляються на дві базові групи:

- 1) теоретичні матеріали, які призначенні для формування необхідної у проектуванні підготовки та націлені на забезпечення комплексних знань з дисципліни;
- 2) практично-проектні матеріали, що відповідають за формування вмій та навичок (відео-уроки та відео-лекції, приклади аналогів та типових проектів; базові навчальні матеріали та засоби тощо).

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчально-інформаційні матеріали, у тому числі актуальні проєктні розробки з дизайну мультимедійної продукції, дані про авторів та дизайнерські школи, творчі групи і т. ін. можна переглянути у мережі інтернет. Відповідні посилання на потрібні веб-сайти надаються викладачем під час занять, або за проханням студентів після закінчення практичного заняття, а також в процесі електронного листування.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Передбачається володіння студентами пакетом Adobe (Adobe Creative Suite), а також іншими необхідними мультимедійними програмами. Обов'язковим є також доступ студента до мережі інтернет для роботи з навчальними матеріалами.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою дисципліни «Основи формоутворення» є набуття знань, умінь та навичок із предметно-пластичної морфології, формально-композиційної художньої «мови» об'єктів дизайну.

Основна спрямованість курсу визначається професійною адаптацією мислення, візуальних особливостей сприйняття тривимірної форми, одержанням початкових засобів і навичок роботи із формою, оволодінням естетичними засобами композиційної організації формально-логічних об'єктів та засобів художньої виразності об'ємно-просторових структур.

Завдання дисципліни спрямовані на розвитку об'ємно-просторового мислення, формування початкових навичок сприйняття та аналізу об'ємної форми, різноманітних прийомів формоутворення об'ємно-просторових структур. Важливою частиною завдання курсу є набуття проєктно-технічних знань для творчого оперування із формою, рельєфом, площиною, просторо тощо.

ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- властивості форми (геометричний вид, розмір, маса, положення в просторі, світлотінь, колір);
- засоби виявлення форми і простору (ритм, пропорції, масштаб і масштабність, контраст і нюанс, симетрія і асиметрія, динаміка і статика);
- прийоми формоутворення об'ємно-просторових структур як засобів створення виразної форми;
- основні принципи, засоби і прийоми побудови гармонічної тривимірної форми;
- основні принципи та різноманітні технічні засоби створення тривимірної форми;

уміти:

- сприймати і аналізувати абстрактні і конкретні ознаки будь-якої форми, закономірності її побудови, організаційний склад, пластику, пропорції, взаємне розташування та взаємозв'язок частин і елементів;
- формувати, розвивати і виражати авторський задум, що відповідає поставленій задачі, в об'ємній формі;
- розрізняти і відображати у художніх образах характеристики середовища;
- формувати з підтримкою образів конкретні смислові структури;
- візуалізувати емоційну складову в тривимірних конструкціях та об'єктах;

- вільно оперувати та свідомо використовувати прийоми та засоби формоутворення для створення власних рішень;
- виконувати на високому рівні композиції в об'ємі; правильно організувати робочий процес, користуватися макетними матеріалами і інструментами;
- володіти основними принципами створення тривимірних об'єктів за допомогою технічних та програмних засобів;
- володіти засобами формоутворення простіших об'ємів за допомогою різних методів у програмному середовищі тривимірної графіки (виключаючи фактуру, текстуру, колір);
- цілеспрямованими діями самостійно створювати нові уявлення, оперувати і репродукувати ними;
- підходити творчо до рішення будь-якого завдання, розробляти оригінальні за художнім задумом і виконанням об'ємно-просторові композиції із заздалегідь заданими властивостями; відпрацьовувати оптимальний варіант без утрати образності до відповідності поставленої задачі;

мати навички:

- практичної роботи з папером, картоном та іншими матеріалами,
- широкого діапазону пошукових дій на початкових стадіях ескізування, спостереження, експерименту;
- формування середовищного мислення, володіти технікою колажу;
- образного уявлення форми з наступною візуалізацією рішень у вигляді ескізів на папері або в моделі;
- трансформації поверхні, макетування та моделювання форми, декоративної обробки поверхні за допомогою фактури, пластичного варіювання початкової форми, сполучення форм за принципами контрасту та нюансу;
- постійної необхідності міркувати, аналізувати свої пропозиції та критично вибирати з ряду ескізів оптимальний варіант;
- самостійного досягнення нових для себе результатів, народження принципово нових ідей у межах поставленої задачі.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Основними дидактичними принципами, покладеними в основу викладання дисципліни є: навчання на високому рівні труднощів; швидкий темп вивчення навчального матеріалу; усвідомлення матеріалу через проживання (активні форми навчання); систематична робота над особистісним розвитком студентів.

Принцип зростання складності завдань є постійним, а конкретні вправи, що формують кожний етап роботи та постановка навчальних задач у них, є перемінними і повинні наповнюватися новим змістом. Саме у можливості істотно та вчасно змінювати вправи, стежачи за зміною тенденцій та сучасністю обраних тем, міститься потенціал створення сприятливих умов для розвитку індивідуальної майстерності майбутнього дизайнера. Відвернений характер вправ дозволяє ясніше ставити і вирішувати окремі композиційні проблеми. За термін навчання студенти повинні привчатися працювати у режимі, коли викладач ставить задачу щось робити, але не дає прямих рекомендацій, як це робити. Викладач виступає «замовником» той чи іншої роботи студентів, його роль, в першу чергу, є консультативною.

Розвиток у процесі навчання здійснюється не тільки змістом навчального матеріалу, але й особистістю викладача і стилем спілкування зі студентами.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назва розділів, тем лекцій	Кільк. годин	Анонс лекційного матеріалу
VII семестр			
МОДУЛЬ 1			
1	Створення асоціативної композиції-колажу на одну із тем: природне середовище; водне середовище; повітряне середовище; агресивне середовище; побутове середовище; стерильне середовище.	30	Завдання № 1-5. Виконання макетів з різних матеріалів; створення концептуальної основи проекту; розробка та проектно-художнє осмислення принципів формоутворення та засобів роботи із формою
МОДУЛЬ 2			
2	Асоціація, її матеріально-художні властивості; матеріал і форма: морфологія середовищ різного типу; структура асоціації як формально-пластична цілісність.	30	Завдання № 6-7 Робота над формально-конструктивною програмою проектів; розробка та обґрунтування системи виражальних засобів;
VIII семестр			
МОДУЛЬ 1			
3	Виконання тривимірного об'єкту на тему «Автопортрет», який відображає особисті риси характеру автора та його емоційний внутрішній світ. Почуття як формальна візія (страх, сум, гнів, стрес, радість, щастя тощо).	30	Завдання № 1-6 Формалізація емоційних станів та психо-емотивних конструкцій; морфологія в системі виражальних засобів анатомічної пластики та тілесності; портретність як формальне завдання.
МОДУЛЬ 2			
4	Проект у межах формально-пластичних завдань; морфологічна відмінність між портретним та «вільним» формоутворенням.	30	Завдання № 7-9. Робота в матеріалі; морфологія портретної пластики; виражальні засоби матеріалу, техніки; композиція у системі формально-художнього мислення; стильові засоби репрезентації форми.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів ескізів, процесу роботи та виконаних завдань.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності за шкалою ХДАДМ	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзаменаційного перегляду
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ВРК); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: прізвище_завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години. За бажанням можна запропонувати листування у Messenger, Viber тощо.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Неприпустимим є пропуски занять без поважних причин. Запізнення на заняття не вітаються. У випадку пропуску заняття (занять) студент має самостійно виконати програму теми або іншого змістовного компоненту. В разі необхідності студент може звертатися за консультаціями до викладача. Звітом за пропущенні заняття є результати поточного контролю, крім випадків, коли студентом не набрана необхідна (мінімальна) кількість балів. У цьому випадку програмою дисципліни передбачена можливість виконання додаткових навчальних завдань.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні заліку тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не є прийнятними. Якщо під час рубіжного контролю помічено не доброчесне використання інформації, студент втрачає право отримати бали за тему. Якщо це відбулось в процесі заліку — студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю. **Корисні посилання:**

<https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ
у 1-2-му семестрі**

Змістовий модуль	№ теми, завдання	Форма звітності	Максимальна кількість рейтингових балів
I семестр			
1	Тема 1, завдання 1 (перший етап)	Поточний перегляд	0–50
Загальна кількість балів за Модуль 1		Перегляд робіт	0–50
2	Тема 1, завдання 1 (другий етап)	Поточний перегляд	0–50
Загальна кількість балів за Модуль 2		Перегляд робіт	0–50
Загальна кількість балів за VII семестр		Екзам. перегляд	0–100
II семестр			
1	Тема 2, завдання 2 (перший етап)	Поточний перегляд	0–50
2	Тема 2, завдання 2 (другий етап)	Поточний перегляд	0–50
Загальна кількість балів за VIII семестр		Екзам. перегляд	0–100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

A 90-100	(«відмінно» за національною шкалою, A — за шкалою ECTS) може отримати студент, який в повному обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, творчо підійшов до виконання завдань, логічно побудував і професійно виконав усі завдання, надав додаткові варіанти за відповідними темами, крім того, брав участь та переміг (посів 1-3 місце) у міжнародних або усеукраїнських конкурсах та акціях, студентських олімпіадах чи наукових конференціях з дизайну.
B 82-89	(«добре» за національною шкалою, B — за шкалою ECTS) отримує студент, який добре опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, вчасно та якісно справився з усіма поставленими завданнями, творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому зробив декілька незначних помилок.
C 75-81	(«добре» за національною шкалою, C — за шкалою ECTS) отримує студент, який в цілому добре опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, вчасно та якісно справився з більшістю поставлених завдань, достатньо творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому виконана робота мала значні недоліки.
D 64-74	(«задовільно» за національною шкалою, D — за шкалою ECTS) отримує студент, який не в повному обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, справився з переважною більшістю поставлених завдань

	або виконав усі завдання на недостатньо професійному рівні, при цьому виконана робота мала значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу тощо).
Е 60-63	(«задовільно» за національною шкалою, Е — за шкалою ECTS) отримує студент, який в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, справився з основними з поставлених завдань, але при цьому виконана робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, невчасна подача виконаної роботи тощо).
FX 35-59	(«незадовільно» за національною шкалою, FX — за шкалою ECTS) отримує студент, який не впорався із головними задачами дисципліни, тобто не опанував більшість тем практичного та теоретичного курсу, пропускав заняття без поважних причин, допустив значну кількість суттєвих помилок при виконанні завдань. Про відсутність належних знань свідчать незадовільні підсумки поточного перегляду. У цьому випадку для одержання оцінки потрібна значна додаткова робота по виконанню усіх завдань дисципліни відповідно програми курсу і повторна перездача.
F 1-34	(«незадовільно» за національною шкалою, F — за шкалою ECTS) отримує студент, який не володіє знаннями з усіх модулів дисципліни, не виконав програми курсу і, відповідно, не впорався з поточними перевітками та не склав екзаменаційного перегляду. В цьому випадку передбачений обов'язковий повторний курс навчання.

БОНУСИ

Максимальний бал за дисципліну (100) ставиться тільки якщо робота по відповідному завданню була прийнята на конкурс (міжнародний, або всеукраїнський), брала участь в олімпіаді, або мала практичне впровадження.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. – М.: Мир, 1974.
2. Божко Ю.Г. Основы архитектоники и комбинаторики формообразования. – Харків: Вища школа, 1984.
3. Виленкин Н.Я. Комбинаторика. – М.: Наука, 1969.–328 с.
4. Волкотруб И.Т. Основы комбинаторики в художественном конструировании. – К.: Вища школа, 1986.– 160 с.
5. Ганзен В.А., Кудин П.А., Ломов Б.Ф.– О гармонии в композиции. ТЭ, 1969, № 4, с. 1–3.
6. Гика Н. Эстетика пропорций в природе и искусстве. –М.: Изд-во ВАА, 1936.–308 с.
7. Даниленко В.Я. Основы дизайна. – Київ, 1996.
8. Даниленко В.Я. Дизайн. – Харків: Видавництво ХДАДМ, 2003
9. Композиционные средства и приемы художественной выразительности в дизайне. М.: Труды ВНИИТЭ, вып. 13, 1982.– 100 с.
10. Костенко Т.В. Костенко Т.В. Основы композиції та тримірного формоутворення: навч. посібник. – Миколаїв: «Возможности Киммерии», 2003. – 256 с.: іл. – укр.
11. Сомов Г.А. Гармонизация формообразующих линий. – ТЭ, 1972, № 2.

Допоміжна

1. Бегенау З.Г. Функция, форма, качество. М.: Мир, 1969.–167 с.
2. Бойчук А.В., Даниленко В.Я. Харьковская школа дизайна (Методические материалы).

- Дизайн-образование). – М.: ВНИИТЭ, 1990.
3. Вартамян О.М. Трансформируемые складчатые структуры. – М.: Жил стр-во, 1976.– № 6.– С. 21-23.
 4. Волкотруб И.Т. Основы художественного конструирования. – К.: Вища школа, 1986.
 5. Глазычев В. О дизайне. – М.: Искусство, 1970.– 192 с.
 6. Горанов К. Художественный образ и его историческая жизнь. – М.: 1970.
 7. Динамическая и кинетическая форма в дизайне. – М., ВНИИТЭ, 1989.
 8. Иконников А., Степанов Г. Основы архитектурной композиции. – М.: Искусство, 1971.– 224 с.
 9. Кантор К. Красота и польза. – М.: Искусство, 1967.– 276 с.
 10. Конструкция, форма, функция. Художественный образ в дизайне. – М.: ВНИИТЭ. – Вып. 23, 1983.
 11. Кракиновская В.Д. Объемно-пространственная композиция в художественном конструировании. М.: МВХПУ, 1979.
 12. Минервин Г.Б. Архитектоника промышленных форм. Вып. 1-2. М.: ВНИИТЭ, 1970-74.
 13. Митькин А.А., Перцева Т.М. Опыт экспериментального исследования восприятия несмысловых композиций. – ТЭ, 1970, № 8, с. 4-6.
 14. Основные термины дизайна. Краткий справочник-словарь. – М.: ВНИИТЭ, 1989.
 15. Пидоу Д. Геометрия и искусство. – М.: Мир, 1979.– 336 с.
 16. Под редакцией А.В. Степанова, М.А. Туркуса. Объемно-пространственная композиция в архитектуре. М., 1975.
 17. Холмянский Л.М. Макетирование и графика в художественном конструировании. М.: МАРХИ, 1979.
 18. Шевелев И.Ш. Принцип пропорции. – М.: Стройиздат, 1986.
 19. Шпара П.Е., Шпара И.П. Техническая эстетика и основы художественного конструирования. – Київ: Вища школа, 1989.